

ципах як: фінансова стійкість системи, принцип солідарності між поколіннями та принцип адекватності пенсійних виплат з точки зору отримання достатнього доходу усіма пенсіонерами;

- організація ефективного соціального обслуговування самотніх людей похилого віку, уникнення широкомащштабних, непродуктивних соціальних трансфертів, орієнтація на інвестування в людський капітал;
- розвиток міжпоколінної взаємодії (на рівні сім'ї, громади та країни) та зміцнення взаєморозуміння між представниками різних вікових груп;
- застосування диференційованого підходу соціальної політики, який виходить з багатогранності, розмаїття життя кожної вікової групи.

↗ Старіння населення як закономірний еволюційний процес, який неможливо зупинити, посилює увагу до проблематики забезпечення стабільності суспільства, пріоритету людських ресурсів, обумовлює необхідність обґрунтувати та переглянути існуючі моделі суспільної солідарності стосовно групових ризиків. Процес старіння населення змінює концепцію, принципи забезпечення соціальної безпеки суспільства, пояснення соціального розвитку, вимагає активного перегляду підходів до соціальної політики, її адаптації до нових демографічних умов.

Прискорене старіння населення на тлі низької народжуваності й депопуляції в Україні є одним із тих демографічних феноменів, які уособлюють не лише сучасні проблеми з відтворенням населення у нашій країні, а й мають довготривалий вплив на усі сторони життєдіяльності суспільства. Старіння населення може спричинити руйнівні наслідки: подальше скорочення бази відтворення трудового потенціалу населення, скорочення частки працездатного населення призводить до скорочення людського капіталу і, отже, може змусити зниження продуктивності; пенсійна система і система соціального страхування можуть стати занадто обтяжливими; турбота про літніх людей може цілком лягти на плечі домогосподарств; зростання чисельності населення старшого віку вимагає значного збільшення витрат на охорону здоров'я. Вказані загрози соціальній безпеці в системі державного управління обумовлюють необхідність формування стратегічних пріоритетів, спрямованих на подолання або зниження негативних наслідків старіння населення.

Вирішення проблем, пов'язаних зі старінням населення України, вимагає проведення досліджень щодо формування нової моделі і механізмів оцінки ризиків старіння населення України, науково-методологічної розробки і впровадження економіко-демографічних моделей, зокрема при розробці програм розвитку освіти, охорони здоров'я, зайнятості, соціального захисту тощо, а також формування управлінського механізму адаптації суспільства до процесу демографічного старіння.

Література.

1. Гнибіденко І. Ф. Соціальна безпека: теорія та українська практика // Гнибіденко І. Ф., Колот А. М., Новікова О. Ф., Новіков В. М., Пасхавер Б. Й. / Київський національний економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана / Іван Федорович Гнибіденко (ред.). – К.: КНЕУ, 2006. – 291 с.
2. Гошовська В. А. Соціальна реальність у контексті розвитку демократичного суспільства: навч. посіб. – К.: НАДУ, 2008. – 292 с.
3. Доброхлеб В. Г. Старение населения и проблемы сокращения человеческого капитала // Доброхлеб В. Г. / Народонаселение. – № 4. – 2009. – с. 53–56.
4. Мадридский Международный план действий по вопросам старения [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ods-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/NO2/397/53/PDF>.
5. Пирожков С. І. Демографічний фактор у глобальній стратегії розвитку України / С. І. Пирожков // Демографія та соціальна економіка. – 2004. – № 1-2. – С. 5–20.

6. Развитие в условиях старения мира. Общий обзор. / ООН, Департамент по экономическим вопросам, Нью-Йорк, 2007. – 26 с.

7. Роик В. Старение населения – фактор, который нельзя игнорировать / В. Роик // Человек и труд. – 2009. – № 7. – С. 25–32.

8. Соціальна захищеність населення України / О. Ф. Новікова, О. Г. Осауленко, І. В. Калачева та ін. – Донецьк; Київ: ІЕП НАН України, Держкомстат України, 2001. – 360 с.

9. A Society for all Ages: Challenges and Opportunities / United Nations Economic Commission for Europe, Edited by Astrid Stuckelberger and Andres Vikat, 2008. – 105 p.

10. Mainstreaming Ageing: Indicators to Monitor Sustainable Policies. European Centre Vienna, European Centre Vienna, 2007. – 850 p.

УДК 336.2.027

Микола Кучеренко

АНАЛІЗ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ З ПИТАНЬ ОПОДАТКУВАННЯ

У статті розглянуто нормативно-правові акти з основних бюджетоутворюючих податків: податку на прибуток, податку на додану вартість, податку з доходів фізичних осіб, єдиному податку та ін. Встановлено, що законодавство з питань оподаткування не є повністю досконалим і потребує певних напрямів поліпшення. Надано пропозиції по вдосконаленню адміністрування деяких податків і зборів.

Ключові слова: податки, нормативно-правові акти, податкове законодавство, адміністрування податків, податкові надходження, бюджет, податкові органи, суб'єкти підприємницької діяльності.

↗ Податки протягом останніх років є основою формування дохідної бази бюджетів всіх рівнів. В Україні майже кожен податок регулюється окремим нормативно-правовим актом, який, як правило, встановлює основні елементи даного податку: суб'єкт, об'єкт, джерело, ставки та порядок сплати. Проблема полягає в тому, що діюче податкове законодавство є досить складним для розуміння, не є систематизованим та зазнає частих змін.

↗ Достатньо детально доходи місцевих бюджетів за українським законодавством розглянуто науковцем О. А. Музикую. В своїй монографії автор детально підійшов до розгляду джерел доходів місцевих бюджетів, в складі яких найбільш вагоме місце займають податкові надходження.

Аналіз ефективності бюджетно-податкового законодавства у сфері формування доходів місцевих бюджетів проведено науковцем С. В. Осадчук. Виявлено неузгодженість деяких законодавчих актів у сфері бюджетно-податкової політики з питань формування дохідної бази місцевих бюджетів та виявлено вплив податкового законодавства на формування найбільш вагомих джерел доходів бюджету.

Але податкове законодавство постійно змінюється, тому є необхідність розглянути нормативно-правові акти з питань оподаткування з врахуванням змін, які відбулись в останній період.

↗ Метою дослідження є аналіз нормативно-правових актів з питань оподаткування з врахуванням останніх змін, виявлення проблем та окреслення шляхів їх вирішення.

© Кучеренко М.З., 2010.

Розглянемо нормативно-правові акти з питань оподаткування з основних бюджетоутворюючих податків.

Так, базовим є Закон України від 25.06.1991 №1251 «Про систему оподаткування» [1].

Даний закон визначає: порядок встановлення і скасування податків і зборів (обов'язкових платежів) до бюджетів та до державних цільових фондів; принципи побудови та призначення системи оподаткування; облік платників податків і зборів; обов'язки та права платників податків; визначає поняття податку і збору (обов'язкового платежу).

Так, згідно із Законом під податком і збором (обов'язковим платежем) до бюджетів та до державних цільових фондів слід розуміти обов'язковий внесок до бюджету відповідного рівня або державного цільового фонду, здійснюваний платниками у порядку і на умовах, що визначаються законами України про оподаткування.

Даним Законом визначено перелік податків і зборів з поділом їх на загальнодержавні та місцеві та визначено порядок їх зарахування. В даному документі надано повний перелік загальнодержавних податків і зборів без розбивки їх на ті, що зараховуються до бюджетів, та ті, що зараховуються до державних цільових фондів. На наш погляд, необхідно здійснити таке розмежування, оскільки в основному всі державні цільові фонди є позабюджетними.

В Україні кожен податок і збір регулюється окремим нормативно-правовим актом.

Проаналізуємо найважливіші із них.

1. Закон України від N 283/97-ВР від 22.05.97 р. «Про оподаткування прибутку підприємств» [2].

Податок на прибуток підприємств в Україні був уведений у 1991 р. З 1992 по 1994 р. стягувався податок на дохід підприємств, а з 1995 р. знову перейшли до оподаткування прибутку. Розвиток податку на прибуток в Україні характеризується не лише частим варіюванням об'єкта оподаткування, але й зміною складу платників, пільг, ставок, строків сплати, механізму стягнення. У 1997 р. відбулась чергова дуже суттєва зміна умов оподаткування цим податком, які є чинними і дотепер. З часу дії Закону в нього було внесено більше 100 поправок.

Даний Закон визначає:

- терміни, що застосовуються в оподаткуванні, – всього 42 визначення;
- платників податку та об'єкт оподаткування;
- валові доходи та валові витрати;
- оподаткування операцій особливого виду;
- податкову амортизацію;
- правила ведення податкового обліку;
- оподаткування нерезидентів;
- порядок нарахування та строки сплати податку.

Необхідно зазначити, що даний податок є дуже важким для розуміння платниками податків, що приводить до допущення помилок при його обчисленні. Проблема існує і в площині існування двох видів обліку: податкового та бухгалтерського. По бухгалтерському обліку до витрат можна відносити будь-які витрати підприємства, а по податковому – лише деякі. В результаті підприємства-платники податку згідно з бухгалтерським обліком можуть бути збитковими, а за податковим обліком – прибутковими, і навпаки. Платники податків здають фінансову звітність у статистичні органи, а податкову декларацію – до податкової інспекції. Це приводить до плутанини у статистичних даних. Звісно, дане питання потребує свого врегулювання.

2. Закон України від 03.04.1997 №168 «Про податок на додану вартість» [3].

Податок на додану вартість (ПДВ) є однією з форм універсальних акцизів. ПДВ був запроваджений в Україні в 1992 р., і замінив податок з обороту. З 1 жовтня 1997 р. в

Україні був уведений в дію новий закон щодо ПДВ, який досить суттєво змінив механізм стягнення податку, що діяв раніше. Розглянемо основні елементи чинного нормативно-правового акту щодо стягнення ПДВ.

Даний Закон визначає: операції, що є об'єктом оподаткування, та ті, що не є об'єктом оподаткування ПДВ; визначає базу оподаткування ПДВ та операції, що звільнені від оподаткування ПДВ (ст. 5); ставки та порядок обчислення і сплати податку; визначення податкового зобов'язання та податкового кредиту по ПДВ.

Особливістю даного закону є застосування так званої нульової ставки по ПДВ (ст. 6.2.), стосовно таких операцій: з продажу товарів, вивезених (експортованих) платником податку за межі митної території України; з продажу переробними підприємствами молока і м'яса сільськогосподарських тварин живою вагою товаровиробниками усіх форм власності; з надання транспортних послуг з перевезення пасажирів і вантажів за межами митного кордону України. Нульова ставка передбачає відшкодування ПДВ з бюджету.

Закон «Про податок на додану вартість» не є досконалим і потребує змін. Головою ДПА О. Папаїкою було зазначено, що треба на порядок покращити адміністрування податків та усунути причини, які негативно впливають на надходження до бюджету. А проблемних питань накопичено чимало: це і залишок невідшкодованого з бюджету ПДВ, і некомпенсований податковий кредит з ПДВ.

В останні роки в умовах росту дефіциту бюджету Кабінет міністрів притримувався політики економії бюджетних ресурсів за рахунок неповного відшкодування бізнесу ПДВ. За 2008–2009 рр. заборгованість зросла з 2,7 млрд. грн. до 15,6 млрд. грн. За опублікованими в засобах масової інформації даними, в 2009 р. НАК «Нафтогаз України» було повернуто 8 млрд. грн. ПДВ, що складає четверту частину від загальної суми бюджетного відшкодування за рік по Україні. Зернотрейдерам в 2009 р. було відшкодовано 3,5 млрд. грн.. ПДВ, при тому, що за рік дана категорія платників сплатила до бюджету лише 500 млн. грн. податків [5].

Визначено кроки, за якими працюватиме державна податкова служба в 2010 році стосовно покращення ситуації зі сплатою ПДВ: інвентаризація наявної заборгованості з податку на додану вартість, відокремлення чесного бізнесу від тіньових підприємств, що наживаються на ПДВ та розкрадають бюджетні кошти, «розчистити» ПДВ від фіктивних заявок, при цьому легальному бізнесу на залишок суми випустити облігації ОВДП та вийти на режим автоматичного відшкодування ПДВ [4].

3. Закон України від 22.05.2003 р. №889 «Про податок з доходів фізичних осіб» [6] вступив у дію з 01.01.2004 р. Податок з доходів фізичних осіб став наступником прибуткового податку з громадян.

Даний Закон визначає: платників податку та об'єкт оподаткування; загальний оподатковуваний дохід; податковий кредит, податкові соціальні пільги, ставки податку, порядок нарахування, утримання та сплати (перерахування) податку до бюджету, особливості нарахування та сплати окремих видів доходів.

Основні особливості нового закону:

- перехід від прогресивної шкали оподаткування до пропорційного оподаткування, діє єдина для всіх ставка – 15%;
- введення таких нових понять як податкова соціальна пільга та податковий кредит та визначення порядку їх застосування;
- передбачено оподаткування окремих видів доходів: спадщини, дивідендів, оренди житла, продажу рухомого майна, іноземних доходів.

У 2009 році до Закону України від 22.05.03р. № 889 «Про податок з доходів фізичних осіб» внесено низку змін, які набирають чинності з 1 січня 2010 року та мають соціальну спрямованість і значно знижують податкове навантаження, а саме:

- зміни стосуються оподаткування заробітної плати багатодітних працівників, зокрема порядку та розмірів надання їм податкової соціальної пільги. Так, починаючи з заробітної плати, нарахованої за січень 2010 року, особи, які мають та виховують трьох чи більше дітей віком до 18 років, матимуть право на податкову соціальну пільгу у розмірі 200% від розміру, визначеного у пп..6.1.1 ст. 6 Закону №889 – у розрахунку на кожную таку дитину;
- до оподаткованого доходу платника податку (батька чи матері), який виховує трьох і більше дітей, не буде включатися цільова благодійна допомога у будь-якій сумі (вартості), яка надаватиметься резидентами – юридичними або фізичними особами.
- оподаткування доходів у вигляді процентів на поточний або депозитний (вкладний) банківський рахунок (у тому числі картковий рахунок), вклад до небанківських фінансових установ згідно із законом або процентів (дисконтних доходів) на депозитний (ощадний) сертифікат відкладено до 1 січня 2013 року (вказані проценти не оподатковуються).

Проблемою є недонадходження по податку з доходів фізичних осіб у разі виплати заробітних плат «в конвертах». Значна частина приватних підприємств та підприємців показують офіційну заробітну плату на мінімальному рівні, фактичні ж виплати заробітної плати є більшими в разі. При цьому бюджет недоотримує значну суму надходжень по вищезазначеному податку. Необхідно внести зміни до законодавства з метою посилення відповідальності за вищезазначені правопорушення.

4. Закон України від 11.07.1996 № 313 «Про ставки акцизного збору і ввізного мита на деякі товари (продукцію)» [7]. Даним Законом визначено ставки акцизного збору по нафтопродуктам та зазначено, що сума акцизного збору обчислюється у твердих сумах в євро з одиниці реалізованих товарів.

Закон України від 06.02.1996 № 30 «Про ставки акцизного збору і ввізного мита на тютюнові вироби» [8] із змінами та доповненнями. Передбачено застосування одночасно двох видів ставок акцизного збору: у твердих сумах з одиниці реалізованого товару та у відсотках до обороту реалізації товару.

Закон України від 07.05.1996 № 178 «Про ставки акцизного збору і ввізного мита на спирт етиловий та алкогольні напої» [9]. Передбачено встановлення ставок акцизного збору: у гривнях з одиниці товару в залежності від його виду. Нововведенням є те, що щорічно, починаючи з 2010 року, ставки акцизного збору на спирт етиловий та алкогольні напої підлягають індексації на індекс споживчих цін за минулі 12 календарних місяців.

25 грудня 2008 р. було прийнято Закон України №797 «Про внесення змін до деяких законів України з питань оподаткування» [10], яким було збільшено ставки підакцизних товарів. Саме за рахунок акцизного збору планувалося збільшити надходження державного бюджету у 2009 році. Збільшення ставок по акцизному збору передбачає досягнення двох основних цілей: по-перше, обмеження споживання продукції, яка не є товаром першої необхідності та наносить шкоду здоров'ю людини; по-друге, збільшення надходжень до бюджету.

Закон України від 24.05.1996 № 216 «Про ставки акцизного збору на деякі транспортні засоби і кузови до них» [11]. Передбачає встановлення ставок акцизного збору у твердих сумах з одиниці товару(в євро за 1 куб. см. двигуна). Акцизний збір з транспортних засобів та кузовів до них, що імпортується в Україну, сплачується у валюті України за валютним (обмінним) курсом Національного банку України, який діє на день подання митної декларації. Акцизний збір з транспортних засобів та кузовів до них, що вироблені і реалізуються в Україні, сплачується у валюті України і розраховується за валютним (обмінним) курсом Національного банку України, що діє на перший день кварталу, в якому здійснюється реалізація товару.

Указ Президента України від 28.06.1999 № 746/99 «Про внесення змін до Указу Президента України від 03.07.98 № 727 «Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва» [12].

Даним Указом встановлено:

- суб'єктів малого підприємництва, для яких запроваджується спрощена система оподаткування;
- ставки єдиного податку для юридичних та фізичних осіб;
- порядок зарахування єдиного податку;
- перелік податків і зборів, від сплати яких звільняється платник єдиного податку.

З часу введення даного Указу в дію пройшло більше десяти років. За цей період виявлено позитивні та негативні сторони його функціонування. До позитивних моментів можна віднести те, що введення спрощеної системи оподаткування сприяло розвитку малого бізнесу, привело до збільшення кількості платників, які прагнуть працювати саме на спрощеній системі оподаткування. До негативних сторін можна віднести те, що ставки єдиного податку для СПД – фізичних осіб є дуже низькими, при цьому бюджет недоотримує значні кошти. На жаль, даний податок став інструментом мінімізації податкових надходжень. Існує чимало так званих «законних схем», які дозволяють, використовуючи спрощену систему оподаткування, сплачувати мінімум податку до бюджету. Адаже максимальна ставка по єдиному податку – 200 грн. на місяць.

Громадською колегією при Комітеті Верховної Ради України з питань податкової і митної політики розпочато обговорення пропозицій щодо розробки законопроекту «Про спрощену систему оподаткування». Серед основних питань, що винесені на розгляд, є такі:

- щодо видів (режимів) спрощеного оподаткування – на основі разових талонів, на основі патенту, за фіксованою ставкою, за ставкою від обороту тощо;
- щодо суб'єктів господарювання, яким дозволено перехід на спрощену систему;
- щодо видів діяльності, якими можна займатись, перебуваючи на спрощеній системі оподаткування.

Фахівцями інституту бюджету та соціально-економічних досліджень з даних питань були розроблені наступні пропозиції [13].

1. Відокремити типи спрощеної системи одна від одної, врахувавши те, що й на сьогодні під назвою «єдиний податок» співіснують два різних податки, з різними платниками, об'єктами оподаткування, ставками і принципами сплати. Серед них – один, який стягується за фіксованою сумою, а другий розраховується як процент від обороту підприємства, патент і єдиний податок.

2. Для податку, який сплачується за фіксованою сумою (патент, одноразовий талон), має бути наведено вичерпний перелік видів діяльності. Натомість, для податку, розмір якого визначається розрахунково, визначення «заборонених» видів діяльності є нормальним.

3. Майнові податки (плата за землю, податок на нерухомість тощо) мають бути виключені з переліку податків і зборів, замість яких сплачується податок за спрощеною схемою. Адаже включення майнових податків до такого переліку створить законодавчу прогалину, якою користуватимуться для уникнення від оподаткування.

4. Термін видачі свідоцтва платника, що перебуває на спрощеній системі оподаткування (сьогодні, єдиного податку). Пропонується передбачити видачу таких свідоцтв безстроково – до моменту їх анулювання із одночасним визначенням підстав для його анулювання і встановлення. Сам перехід на спрощену систему оподаткування і вихід з неї має носити «заявний», а не «дозвільний» характер. Водночас, має бути передбачена фіскальна відповідальність за

порушення вимог щодо виходу зі спрощеної системи оподаткування. Зокрема, має бути передбачений механізм оподаткування сум доходів, отриманих понад встановлені граничні межі, дозволені для роботи на спрощеній системі.

Ми погоджуємось з наданими пропозиціями.

Закон України від 23.03.1996 № 98 «Про патентування деяких видів підприємницької діяльності» (із змінами та доповненнями) [14]. Зазначений Закон регулює порядок придбання торгових патентів для здійснення різних видів підприємницької діяльності за готівкові кошти. Даний нормативно-правовий документ поширює свою діяльність на тих суб'єктів, які не застосовують спрощену систему оподаткування і визначає:

- порядок придбання торгового патенту на здійснення торговельної діяльності;
- порядок придбання торгового патенту на здійснення діяльності з надання побутових послуг;
- порядок придбання торгового патенту на здійснення операцій з торгівлі готівковими валютними цінностями;
- порядок придбання торгового патенту на здійснення операцій з надання послуг у сфері грального бізнесу;
- порядок зарахування коштів, одержаних від продажу торгового патенту;
- відповідальність суб'єктів підприємницької діяльності за порушення вимог щодо патентування.

Вартість торгового патенту встановлюється місцевими органами влади залежно від місця розташування, виду об'єкта та виду здійснюваної діяльності.

До недоліків законодавства щодо торгового патенту можна віднести:

- нерегульованість питання щодо видачі торгових патентів: податковим органом за місцем реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності чи за місцем здійснення фактичної діяльності;
- не розроблено механізм повернення суб'єктам підприємницької діяльності попередньо сплачених сум за придбання торгових патентів, що спричиняє додаткові витрати місцевих бюджетів.

Нами проаналізовано окремі аспекти податкового законодавства. Встановлено, що законодавство з питань оподаткування не є повністю досконалим і потребує певних напрямів поліпшення.

Так, існуючий порядок стягнення ПДВ є досить складний і високовартісний. Проблемаю є також часта зміна положень даного закону (в Україні з моменту введення біля 200 разів вносились зміни) та зростання «невідшкодованого» ПДВ.

По податку на прибуток підприємств також існують значні труднощі, насамперед пов'язані зі складністю Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» та наявністю двох паралельних обліків: податкового та бухгалтерського. Особливістю 2009 року є значне зниження надходжень по податку на прибуток в зв'язку зі скороченням кількості підприємств, які працювали з прибутком та загальної суми прибутку, яка підлягає оподаткуванню. Так, згідно з даними Державного комітету статистики, підприємств, які отримали прибуток, було лише 58%, загальна сума прибутку, отримана ними, становила 99 млрд. грн.. Питома вага збиткових підприємств в 2009 р. сягнула 41,3%, сума збитків, отриманих цими підприємствами, становила 130,6 млрд. грн..

Спрощена система оподаткування також не є досконалою, оскільки дозволяє сплачувати мінімальні податки до бюджету. Особливо це стосується СПД-фізичних осіб, які застосовують тверді фіксовані ставки оподаткування, які не залежать від їх доходу.

Пропонуємо більш прозоро здійснювати розрахунки по оподаткуванню ПДВ. Вдосконалити спрощену систему оподаткування шляхом введення відсоткових ставок для су-

б'єктів підприємницької діяльності-фізичних осіб. По основних бюджетоутворюючих податках: податку на прибуток та податку на додану вартість – посилити їх адміністрування податковою міліцією із застосуванням всіх дієвих важелів впливу для забезпечення максимальних надходжень до бюджетів всіх рівнів.

Перспективи подальших досліджень ми бачаємо в аналізі складових податкової системи регіону.

Література.

1. Закон України від 25.06.1991 № 1251 «Про систему оподаткування» із змінами та доповненнями // <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi/>.
2. Закон України від N 283/97-ВР від 22.05.97 р. «Про оподаткування прибутку підприємств» із змінами та доповненнями // <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi/>.
3. Закон України від 03.04.1997 №168 «Про податок на додану вартість» із змінами та доповненнями // <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi/>.
4. http://www.sta.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=249257&cat_id=90622.
5. http://www.ibser.org.ua/UserFiles/File/mass_media/20100408032658.pdf.
6. Закон України від 22.05.2003 №889 «Про податок з доходів фізичних осіб» із змінами та доповненнями // <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi/>.
7. Закон України від 11.07.1996 № 313 «Про ставки акцизного збору бору і ввізного мита на деякі товари (продукцію)» із змінами та доповненнями // <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi/>.
8. Закон України від 06.02.1996 № 30 «Про ставки акцизного збору і ввізного мита на тютюнові вироби» із змінами та доповненнями // <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi/>.
9. Закон України від 07.05.1996 № 178 «Про ставки акцизного збору і ввізного мита на спирт етиловий та алкогольні напої» із змінами та доповненнями // <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi/>.
10. 25 грудня 2008 р. було прийнято Закон України № 797 «Про внесення змін до деяких законів України з питань оподаткування» // <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi/>.
11. Закон України від 24.05.1996 № 216 «Про ставки акцизного збору на деякі транспортні засоби і кузови до них» із змінами та доповненнями // <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi/>.
12. Указ Президента України від 28.06.1999 № 746/99 «Про внесення змін до Указу Президента України від 03.07.98 № 727 «Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва» із змінами та доповненнями // <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi/>.
13. <http://www.ibser.org.ua/news/412/129009>.
14. Музика О. А. Доходи місцевих бюджетів за українським законодавством: (Монографія). – К.: Атіка, 2004. – 344 с.
15. Осадчук С. В. Аналіз ефективності бюджетно-податкового законодавства в сфері формування доходів місцевих бюджетів. // Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр. ОРІДУ. – О., 2006. – Вип. 3(27). – С. 234–241.